

РОЗДІЛ 6

МОВИ НАРОДІВ АЗІЇ, АФРИКИ, АБОРИГЕННИХ НАРОДІВ АМЕРИКИ ТА АВСТРАЛІЇ

УДК 81'1(043.2): 811.531'276.6:006.052
DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.17-2.3>

РОЛЬ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОГО ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО АСПЕКТІВ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМЦЯМИ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ

THE ROLE OF LINGUISTIC AND LINGUOCULTURAL ASPECTS IN THE STUDY OF KOREAN LANGUAGE BY FOREIGNERS

Пак А.,

orcid.org/0000-0001-9298-3697

*старший викладач кафедри західних і східних мов та методики їх навчання
факультету іноземних мов*

Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського

У статті розглянуто лінгвокраїнознавчий і лінгвокультурологічний аспекти у вивченні іноземцями корейської мови. Автором наголошено на тому, що стрімкий процес розвитку, тотальна глобалізація і проникнення однієї культури в іншу посприяли тому, що люди почали більше цікавитися вивченням іноземних мов, а лінгвісти задумалися над удосконаленням методів і підходів викладання мови. Звісно, основна задача навчального процесу – забезпечити учня достатньою комунікативною базою, досконалим словниковим запасом і граматичними навичками, та залишається ще дещо, у деяких аспектах важливіше за попередні пункти. Це адаптація до нового мовного середовища й розуміння самої культури, економічних, історичних процесів нової для іноземців країни та її мови як основного способу реалізації культурних процесів. Акцентовано увагу на їхньому значенні та вмінні застосовувати на практиці, а саме під час опанування іноземними студентами, зокрема українцями, корейської мови. Проаналізовано дефініцію зазначених лінгвістичних термінів, трактування їх у практиці іншими науковцями, реалізацію в мовному просторі. У публікації розгорнуто пояснюється роль лінгвокраїнознавчого та лінгвокультурологічного аспектів у формуванні міжкультурного діалогу, що базується на знаннях не тільки мовних особливостей, а й історичних і культурних парадигм країни.

Автором праці проаналізовано систему навчання корейської мови як іноземної в українському середовищі, ним акцентовано на основних принципах такого вивчення, серед яких формування міжкультурної компетенції студентів ВНЗ, адаптація до іноземного середовища. Запропоновано врахування важливих навчальних факторів, таких як пристосування до мовного середовища, володіння лінгвокраїнознавчим матеріалом та ін., що забезпечують повне занурення у мовний простір. Відзначено, що формуванню країнознавчої та культурологічної компетенції присвячено безліч робіт вчених-методистів, деякі з них розкривають також проблему формування вербальної комунікативної поведінки, тоді як проблема формування в учнів початкових класів невербальної комунікативної поведінки залишається невирішеною.

Зроблено висновки про роль лінгвокраїнознавчого і лінгвокультурологічного аспектів, їхнє домінантне значення для забезпечення якісного оволодіння студентами корейською мовою, а також окреслено перспективи подальших досліджень цієї теми.

Ключові слова: корейська мова, іноземна мова, лінгвокраїнознавство, лінгвокультурологія, методи викладання, міжкультурний простір.

The article considers the linguistic and linguistic and cultural aspects in the study of Korean by foreigners. Emphasis is placed on their importance and ability to apply in practice, namely when mastering the Korean language by foreign students, in particular, Ukrainians. The definition of these linguistic terms, their interpretation in practice by other scholars, implementation in the language space are analyzed. The publication explains in detail the role of linguistic and linguistic and cultural aspects in the formation of intercultural dialogue, based on knowledge not only of linguistic features, but also of historical and cultural paradigms of the country. The author noted that the rapid process of development, total globalization and the penetration of one culture into another have contributed to the fact that people have become more interested in learning foreign languages, and linguists have thought about improving methods and approaches to language teaching. Of course, the main task of the educational process is to provide the student with a sufficient communicative base, a perfect vocabulary and grammatical skills. And there are still a few, in some aspects more important than the previous points. This is adaptation to the new linguistic environment and understanding of the culture itself, economic, historical processes of the new country for foreigners and its language as the main way of implementing cultural processes.

The author analyzes the system of teaching Korean as a foreign language in the Ukrainian environment, he emphasizes the basic principles of such a study, including the formation of intercultural competence of university students, adaptation to the foreign environment. It is proposed to take into account important educational factors, such as adaptation to the language environment, possession of linguistic material, etc., which provide full immersion in the language space. Thorough conclusions are made about the role of linguistic and linguistic and cultural aspects, their dominant importance for ensuring the quality of students' mastery of the Korean language, as well as the prospects for further research on this topic. It was noted that the formation of country studies and cultural competence is devoted to many works of scientists-methodologists, some of them also reveal the problem of formation of verbal communicative behavior, while the problem of formation of non-verbal communicative behavior of elementary school students remains unresolved.

Key words: Korean language, foreign language, linguistics, linguoculturology, teaching methods, intercultural space.

Постановка проблеми. Стрімкий процес розвитку, тотальна глобалізація і проникнення однієї культури в іншу посприяли тому, що люди почали більше цікавитися вивченням іноземних мов, а лінгвісти задумалися над удосконаленням методів і підходів викладання мови. Звісно, основна задача навчального процесу – забезпечити учня достатньою комунікативною базою, досконалим словниковим запасом і граматичними навичками, та залишається ще дещо, у деяких аспектах важливіше за попередні пункти. Це адаптація до нового мовного середовища й розуміння самої культури, економічних, історичних процесів нової для іноземців країни та її мови як основного способу реалізації культурних процесів. Іноземці, зокрема українці, котрі опановують мову, через відсутність базових знань про новий простір часто не можуть порозумітися з її носіями, адже міжкультурний рівень комунікації надзвичайно низький. Таким чином, сучасна система навчання повинна максимально використовувати лінгвокраїнознавчі матеріали, серед яких і лінгвокультурологічні, щоб уникати будь-яких неточностей і непрофесійності у викладанні іноземної мови, зокрема корейської. Отже, зростає необхідність досконало знати специфіку країни, адже регіональний підхід вважається одним із основних принципів вивчення іноземних мов.

Нині у багатьох закладах вищої освіти відбувається вивчення корейської мови як іноземної. Від успішного оволодіння усною і письмовою корейською мовою залежить ефективність формування як комунікативної, так і загальної професійної компетенції учнів. Як відомо, у сучасній методології викладання іноземних мов існує тенденція так званого повного занурення в мовне середовище для більш детальної акцентуації процесу навчання. Така адаптація на відстані до нового мовного середовища готує людину до різних комунікативних ситуацій із прямими носіями цієї мови. Занурення в мовне середовище не можливе без ознайомлення студентів із лінгвокраїнознавчими та лінгвокультурологічними матеріалами, які спрямовані на формування в них особливого розуміння й осмислення структурних одиниць мови, що вивчається.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками аспекти лінгвокраїнознавства та лінгвокультурології стали актуальними. Так, за минулі десять років таким питанням, а саме міжнародній комунікації та теорії викладання іноземних мов у ЗВО, були присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних авторів, із яких 26 дисертацій, 460 наукових статей. У вітчизняній лінг-

вістичній науці так і не вирішеним залишається питання методики викладання корейської мови з використанням матеріалів лінгвокраїнознавства й лінгвокультурології.

Постановка завдання. Метою розвідки є вивчення й аналіз різних аспектів використання лінгвокраїнознавчих і лінгвокультурологічних матеріалів у процесі навчання корейської мови українських студентів на сучасному етапі розвитку комунікативних і цифрових технологій за умов масової глобалізації всіх сфер людського життя і зростаючого інтересу до східної культури загалом і до корейської мови зокрема.

Виклад основного матеріалу. Інтеграція вивчення мови й ознайомлення з культурними особливостями країни наштовхує на необхідність створення нової методологічної системи, яка здатна забезпечити досягнення цієї мети найбільш раціональними й ефективними шляхами. Сьогодні абсолютно зрозуміло те, що побудова такої системи можлива тільки на комунікативній основі. Зміст і характер системи навчання визначаються насамперед тими вихідними положеннями, які виступають її методичними принципами, серед яких: принципи мовленнєво-мисленнєвої активності, індивідуальності, функціональності, ситуативності, новизни тощо.

Як показали численні дослідження, комунікативний метод дозволяє забезпечити не тільки засвоєння учнями мови як засобу спілкування, але і всебічний розвиток якостей особистості учнів. Усе це дає нам привід розглядати комунікативний метод як найбільш адекватний засіб навчання учнів іноземної культури та мови. Так, Е.Н. Верещагин визначає таку міжкультурну комунікацію у сучасній лінгвістиці як процес придбання компетенцій володіння іноземною мовою [12, с. 37].

Іноземна мова в середовищі ЗВО – це суттєва віха на шляху формування лінгвістичних компетенцій майбутніх фахівців. Так, якщо провести порівняння двох національних культур, то можна зробити висновок про те, що їх повний збіг не можливий через низку об'єктивних причин. Останнє виникає тому, що кожна культура складається з національних і міжнародних елементів. Крім того, для кожної культури сукупність цих елементів буде відрізнятися [13, с. 11], однак вищевикладене дозволяє у навчанні корейської культури виділити такі основоположні завдання, виконання яких буде пов'язано з поданням краєзнавчого матеріалу:

а) визначити мінімальний обсяг культурологічного та лінгвокраїнознавчого матеріалу;

б) виявити, який лінгвокраїнознавчий матеріал відповідає цілям вивчення корейської мови у цьому дискурсі;

в) підібрати та представити відповідний цим цілям лінгвокраїнознавчий матеріал;

г) сформуванню в учнів навички культурного усвідомлення;

д) сформуванню у студентів розуміння того, що кожна культура унікальна;

е) заохочувати до культурної та країнознавчої діяльності;

ж) мотивувати учнів до вивчення культурної складової частини країни через демонстрацію її значення у мовному середовищі.

Комунікація і спілкування становлять найважливішу частину людського життя, а отже, і частину культури. Так, у процесі визначення сутності та структури міжкультурної компетенції необхідно спиратися на культурологічний підхід. Його характерною особливістю є орієнтація на навчання норм і правил спілкування за умов міжкультурної комунікації. Наступною відмінною рисою цього підходу є розуміння і пізнання іншої культури тільки на базі знань про свою рідну культуру [12].

Сьогодні можна спостерігати таку закономірність: у сучасних навчально-методичних комплексах міститься велика кількість матеріалів країнознавчого характеру, тоді як відомостей про нашу країну у них досить мало, але цей факт неправильно вважати недоліком підручників: Україна – молода самостійна країна, і не один навчально-методичний комплекс не в змозі розмістити матеріали з краснавства її 24 суб'єктів, не кажучи вже сотні маленьких містечок і сіл, які відзначилися певними історичними пам'ятниками і подіями [5, с. 640].

Родючі ідеї міжкультурної комунікації можуть бути не більше ніж модними напрямками у сучасній методиці, якщо не забезпечити студентів основами рідної культури, основами краснавства. Наприклад, подавати на вивчення тексти про культурні пам'ятки Сеула треба паралельно з текстами про культурні пам'ятки Києва, тобто вивчати культуру іншої країни із живим співвідношенням культури рідної країни, у цьому разі результати засвоєння будуть більш продуктивними.

Також потрібно зважати і на те, що сама корейська мова поєднує у собі культурологічні процеси не тільки Кореї, але й інших сусідніх земель, що мали вплив на історичне формування цієї країни. За умов нинішньої геополітичної напруженості легко забути, що північно-східна Азія з Кореєю в центрі має довгу історію культурного і технологічного обміну. Велика частина цієї історії живилася домінуванням Китаю, а в минулому

столітті – амбіціями Японії. Останніми роками у центрі уваги опинилася центральна роль Кореї. Через руйнівні наслідки війни, у якій Сполучені Штати зіграли свою роль, багаті історичні скарби Кореї були знищені, що ще більше ускладнило простежування важливості країни у часі. Одна культурна спадщина залишилася неушкодженою: корейська мова та система письма [7]. «Корейська – це те, що ми називаємо мовою послань», – говорить Джон Б. Вітмен. «У неї є спільні риси з усіма сусідніми мовами регіону, вона є своєрідним посередником між ними. Ми не можемо сказати, з чим пов'язана сучасна Корея в сенсі того, що вона утворилася від одного загального предка, але ми можемо показати, що вона унікальна тим, що розділяє з усіма своїми сусідами власність, яку вони не ділять між собою» [7].

Таким чином, оволодіння учнями цінностями рідної культури робить їх сприйняття іншої культури більш точним, глибоким і всебічним. «Тягар культурних цінностей, – писав академік Д.С. Лихачов, – ноша особливого походження». Вона не робить важчими наш крок вперед, а полегшує його.

Доходимо висновку, що для володіння компетенціями міжкультурної комунікації необхідною умовою є оволодіння лінгвокраїнознавчою інформацією, цінностями нативної культури. Тому, наприклад, у корейській культурі виділяються спочатку найбільш її істотні розділи – компоненти мети, а потім конкретизуються в об'єктах вивчення. Тому і лінгвокраїнознавча інформація розподіляється у зв'язку з цими компонентами рівномірно і поступово, щоб її мотиваційний вплив був найбільш результативним [4, с. 270].

Перелік об'єктів – це саме те, що повинно бути надано у програмі з корейської мови та втілено у відповідних підручниках. На кожному уроці має засвоюватися певна кількість об'єктів соціального, лінгвокраїнознавчого, педагогічного та психологічного змісту корейської культури. Такий підхід дає можливість управляти процесом навчання і допомагає оволодіти іноземною культурою.

Щодо останнього елемента, то важливу роль відіграє уявлення краснавчої інформації на уроках, відомостей про корейські регіони (провінції), про культурні пам'ятки корейського міста у вигляді мікротекстів або текстів на додатковий розгляд, складання проєктів, інтерактивних ігор на тему рідного міста, що посприяє ефективності засвоєння матеріалу про іноземну культуру.

Це завдання в освітньому процесі цілком здійсненне за допомогою пропозиції різних

тем, що включають у себе як комунікативні, так і соціокультурні компетенції. Без усяких перешкод можуть бути запропоновані такі теми, як «Навчання мовної діяльності корейською мовою». У зміст пропонувананих тем можуть входити різні матеріали, які включають не тільки елементи про національні традиції (стійкі елементи культури) або звичаї, обряди, побутову культуру Республіки Корея, повсякденну поведінку корейців, але і культурно-історичні особливості розвитку і функціонування мови. Лінгвокраїнознавча і лінгвокультурологічна інформація є важливим і необхідним елементом у навчальних матеріалах із метою навчання корейської мови як іноземної в українській аудиторії.

Іноземцям в Україні варто запропонувати різноманітні навчальні тексти корейською мовою, що включають у себе як мовні, так і структурні елементи. У процесі роботи з текстами можливе звернення до структури тексту, у якій можуть бути наявні тези, докази тощо. Важливе завдання – навчити студентів правильно і точно відстоювати власну думку, висловити незгоду, висловити додаткові докази з використанням таких граматичних конструкцій корейської мови, як: «Здається, ...», «Вважається, що...» та ін. Для успішної реалізації поставленої мети у процесі роботи студентам можуть бути запропоновані завдання, що розвивають уміння вибирати центральну думку в тексті, спробувати розробити план.

Запропоновані навчальні тексти можуть бути спрямовані не тільки на навчання мовного характеру, а й на особистісний ріст студентів. Освітній процес веде до досягнення почуття громадянськості й орієнтованості, досягнення цінностей не тільки до рідної культури та мови студентів, а й корейської культури та корейської мови.

Л.І. Кан виділяє такі особливості лінгвокраїнознавчого читання корейською мовою:

1. Виділення специфічних характеристик, притаманних культурі народу Кореї. У процесі ознайомлення студентів із текстами корейською мовою вони набувають навичок пошуку культурних реалій з опорою на ієрогліфічні показники, правильно їх інтерпретуючи. Слово у тексті здатне донести додаткові відомості про країну досліджуваної мови і, таким чином, розкрити те, що пов'язано з культурою, звичаями, традиціями незнайомого народу.

2. Аналіз соціально-культурних традицій народу. Через наявність своєрідності деяких культурних аспектів народу, мова якого вивчається, існує можливість глибокого непорозуміння тих чи інших фактів так само, як їх би зрозумів безпосередньо носій мови. Будучи носієм своєї автохтон-

ної культури, студент дедалі більше інтегрується у культурне середовище досліджуваної ним мови, збагачуючи власні комунікативні навички у дискурсі міжкультурного спілкування [9, с. 164].

Головною метою навчальних занять є формування комунікативної та соціокультурної компетенцій, необхідних для успішної мовної діяльності. Матеріали лінгвокраїнознавчого характеру не тільки знайомлять українських студентів із новою для них дійсністю, але і забезпечують вирішення практичних, розвиваючих, виховних задач, а також підвищують мотивацію іноземців в Україні до вивчення корейської мови. Так, для формування країнознавчої та лінгвокраїнознавчої компетенції викладачеві необхідно розробити власну програму викладання мовного етикету, оскільки він має як свої національні особливості, так і низку універсальних рис, загальних для різних народів.

Тексти для читання та подальшої їх обробки повинні підбиратися таким чином, щоб за своїм змістом вони відтворювали реальні соціальні відносини, містили доречні правила ввічливості та поведінки, включали основні відомості про культуру корейців, їхнє повсякденне життя, міжособистісні відносини, національну самобутність, історію та мистецтво [1, с. 210]. Таким чином, плануючи заняття, викладач повинен забезпечити його інформативність, автентичність текстів у вигляді статей, сучасність прози та віршів, аудіотексту, фотоматеріалів і відеофільмів.

Висновки. Інтерес студентів до вивчення лінгвокраїнознавчих і лінгвокультурологічних аспектів мови допомагає повністю зануритися у процесі навчання у мовне середовище. Такий підхід дозволяє збільшити якість набутих мовних компетенцій у процесі вивчення корейської мови. Міжкультурний аспект є важливим компонентом формування комунікативних компетенцій, отже, йому повинно бути приділено достатньо уваги під час підготовки програм, навчально-методичних, навчальних матеріалів із корейської мови.

Отже, можна зробити висновок, що формуванню країнознавчої та культурологічної компетенції присвячено безліч робіт вчених-методистів, деякі з них розкривають також проблему формування вербальної комунікативної поведінки, тоді як проблема формування в учнів початкових класів невербальної комунікативної поведінки залишається невирішеною. Таким чином, перед педагогами-новаторами, методистами та науковцями стоїть завдання розробки методики формування у студентів країнознавчої та культурологічної компетенції шляхом навчання їх стандартів вербальної та невербальної комунікативної поведінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Bocanegra-Valle A. Peer reviewers' recommendations for language improvement in research writing. *R.P. Alastrue & C. Perez-Llantade (Eds.). English as a scientific and research language*. Berlin & Boston : Walter de Gruyter, Inc. 2015. P. 207–230. doi.org/10.1515/9781614516378-012
2. Deveci T. Sentence openers in academic writing: A comparison between seminar texts and students' reflective writing papers. *Journal of Language and Linguistic Studies*. 2019. Vol. 15 (1). P. 247–261.
3. Heritage J. Epistemics in action: Action formation and territories of knowledge. *Research on Language and Social Interaction*. 2012. Vol. 45. P. 1–29.
4. Lakoff G. Language and emotion. *Emotion Review*. 2016. Vol. 3. P. 269–273.
5. Raymond, C.W. Linguistic reference in the negotiation of identity and action: Revisiting the T/V distinction. *Language*. 2016. Vol. 92 (3). P. 636–670.
6. Актуальные вопросы коммуникативно-ориентированного обучения иностранному языку в школе и неязыковом вузе. URL: <https://docplayer.ru/31790721-Sekciya-6-aktualnye-problemy-prepodavaniya-inostrannyh-yazykov-i-kultur-v-shkole-i-vuze.html> (дата обращения: 15.07.2021)
7. Алликметс К.П. Формирование двуязычия в классах с углубленным изучением русского языка: на материале школ ЭССР : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва, 1985. 258 с.
8. Апхазишвили А.А. Основы овладения устной иностранной речью. Москва : Просвещение, 1988. 124 с.
9. Кан И.Л. Проблемы обучения лингвострановедческому чтению на корейском языке на старшем этапе. *Молодой учёный*. 2009. № 8. С. 162–165.
10. Лихачев Д.С. Письма о добром и прекрасном. Москва : Наука, 1989. 231 с.
11. Нефедова М.А. Отбор материалов лингвострановедческого содержания для чтения. *Иностранные языки в школе*. 1994. № 4. С. 38–41.
12. Ощепкова В.В. Культурологические, этнографические и типологические аспекты лингвострановедения. Москва, 1995. С. 96.
13. Фельдштейн Д.И. Особенности стадии развития личности. Психология развития личности в антогенезе. Москва : Педагогика, 1989. 145 с.